

Verzamelde gedichten 1958 - 2008

Frans Hoppenbrouwers

Deze PDF wordt u
aangeboden door
webmagazine
CuBra &
Frans
Hoppenbrouwers

Copyright 2009 Frans Hoppenbrouwers

I Vroegste gedichten (Uit: Zoet als Honing, Zout als Brem)

II Kruidwis

III Verkaveld Bestaan (een drieluik)

1. Portaal
2. Pelgrim
3. Rosa mystica

IV Wintervertelling

V Calendarium poeticum

VI Ongerijmd

VII Tweestromenland

VIII Tijdloos verweer

IX Spelenderwijs

X Wording en verval

XI Brabantse Balladen

XII Jeroen Bosch

XIII Vluchtig geluk

XIV Kroon der maanden

XV Hoezeer mijn lief

X. WORDING EN VERVAL

1 *De Schepping*

Proloog

Ik heb dit boek beschroomd ter hand genomen,
omdat het heilig leek, een gift van God.
Omdat die God de kern vormt van ons lot,
verlegt dit boek de grens van onze dromen.

Al vroeg ben ik tot het besef gekomen
dat voortbestaan verbond is en gebod
dat ons behouden zal en voeren tot
de ijle grens die hoger reikt dan bomen.

Dit eerste licht zal in het teken staan
van steeds herlezen, diepgaand mediteren,
opdat ik weer de woorden zal verstaan

die mij in ruis en fluistering des Heren
de weg van wet en waarheid op doen gaan,
zodat de kans niet onverhoopt zal keren.

De eerste dag

De wereld ligt nog woest en zonder orde
en volgt het ritme niet van nacht en dag,
er is geen weerlicht noch een donderslag:
er is nog niets en alles wil nog worden.

God riep de aard der dingen tot de orde
en licht en donker deelden zich op slag.
God roemde luid wat hij voor dag aanzag
en voor het eerst liet Hij het ochtend worden.

Ik schurk me rillend aan het prille licht
dat in de vroegte uit de oost oprijst
en oog en hart op glans en luister richt

en mij de weg naar stille oorden wijst
waar taal zich willens voegt tot een gedicht:
het mensverhaal dat uit de mist oprijst.

De tweede dag

God zag de oerzee in haar wildste vloed
als één geheel van tij en woeste baren
die Hij ten eeuwigheid uiteen zou varen,
omdat een tweezee minder zinloos woedt.

De bovenzee werd hemels van gemoed,
in staat om wolk en water te vergaren.
De onderzee die bronnen kan verklaren,
lag onderaards daar zij de beken voedt.

Ik loop nog graag door vochtig open veld,
daar zie ik sloten in de beemdbeek stromen.
Ik hoor het water dat door veengrond kwelt

en tuur naar wolken hoog boven de bomen.
Ik voel de regen die het oordeel velt,
uit zware wolken van genade komen.

De derde dag

God dreef het water uit, weg van het land,
stuwde het op naar uitgespaarde gaten
-de krochten die al in de aarde zaten-
en zette zo de zeeën naar Zijn hand.

Er kwamen kwelders vrij van vochtig zand
en listig zaad zocht zich ten eigen bate
houvast en wortelde en vond op hoge zate
de juiste plek voor heekruid allerhand.

Als kind zag ik de grazig groene weide
en al het kruid dat in de bermen stond,
het purper van de opgetooide heide.

Ik dwaalde vaak over mijns vaders grond
en liet mij graag door de natuurwet leiden,
opdat ik ooit mijn doel ten leven vond.

De vierde dag

Er hing een sfeer van doem en deemstering:
de nacht trad in het voetspoor van de dag
en op het uur dat God Zijn weeffout zag,
onttrok Hij schaduw aan de schemering:

Hij schoot een zon van daglicht in de kring
die rond het schootsveld van de aarde lag.
Een zachter schijnsel als verzilverd rag
schonk hij de maan als dwaze nachteling.

Ik ben als kind van duisternis en droom
toch ook op licht en luister ingesteld.
Al stemt de nacht mij ongeneeslijk vroom,

doorheen de dag dwaal ik door bos en veld
en niets houdt dan mijn dadendrang in toom:
de dag omarmt wat voor de nacht niet telt.

De vijfde dag

De lucht bleef leeg, geen vogel zong of riep,
geen wiek bewoog, wat waaide was de wind.
"Gevleugeld volk, gevarieerd naar tint",
sprak God toen Hij de vlugge vogels schiep.

Het ven bleef leeg, de vaarten, recht en diep,
gespeend van leven dat het water mint.
"Een vinnig volk, het stuwen welgezind",
sprak God toen Hij de blitse vissen schiep.

In het alleen zijn kom ik op verhaal,
als vogelaar zal ik geen lokroep missen.
Ik ken hun zeden en begrijp hun taal.

Ook sta ik stil bij schichtig witte vissen,
als ik verloren langs de veldbeek dwaal
en hun gemurmel hoor tussen de lissen.

De zesde dag

Van dier of mens, daarvan was nog geen sprake.
De slaap kwam niet die korte vijfde nacht,
al woelend had Hij eens diep doorgedacht:
het bleek een hele kunst een mens te maken.

Maar God hield niet van onvoltooide zaken
en schiep de dieren met of zonder vacht.
Maar voor de mens zocht Hij ultieme kracht,
omdat Hij hem naar eigen beeld wou maken.

Het stugge varken en de zachte kat,
al vroeg wist ik hun waarde in te schatten.
De gladde kikker en de ruwe pad,

ze waren mij te eng om aan te vatten.
De vrome muis en de verdoemde rat
vervloekte ik omdat ze voedsel jatten.

De zevende dag

De zevende was de gewijde dag,
moment van stil en ongestoord verpozen.
God had die dag als rustdag uitgekozen,
omdat Hij er vóór alles heil in zag.

Heil voor de mens die dan niet werken mag
en zo de tijd kan nemen Mij te loven
of kuierend door zijn verheven hoven
een droom te weven van getweerde rag.

De zondag was voor mij als kind een kruis,
de lege uren kropen traag voorbij
als ik verveeld wat rondhing om het huis.

Het ouder worden bracht me op de de hei
of naar de waterval met haar geruis,
bij voorkeur met de liefste aan mijn zij.

Adam

Mens spreek tot Mij en krijs uw angsten uit
en buig u diep, want Ik heb u gemaakt.
Ik heb uw lijf tot in de ziel geraakt,
Ik duld niet dat uw geest uit hoogmoed muit.

Mens spreek tot mij, Ik gaf u vrouw en bruid,
Ik gaf u ruimte, u bent goed bewaakt,
en waar uw hart naar welbehagen haakt,
maakte Ik strelen dienstbaar aan de huid.

Ik las van Adam als een eerbaar man,
maar zo heb ik er al teveel ontmoet,
zo'n vaag persoon die álles maken kan,

maar die het kleinste restje ware moed
verliest als hij, van doodsangst in de ban,
de wet moet hoeden met zijn eigen bloed.

Eva

Zie naar Mij om en hoor Mijn woorden aan,
Ik schiep u uit zijn rib als aardse vrouw,
mooi rond van vorm met een geplooid vouw,
want aan geheimnis kan geen man weerstaan.

Ook Ik ben door uw schoonheid aangedaan,
maar Ik ben lang niet zeker van uw trouw,
vandaar dat Ik u tranen schenk als dauw,
zodat zijn liefde naar u uit blijft gaan.

Ik heb de vrouw vol eerbied hoog gehad
en haar geëerd de dagen van mijn leven.
Ook kwam het voor dat ik een vrouw aanbad,

maar dat was steeds een onbezonnen streven,
want later viel ik in een zinloos gat,
omdat zij slechts haar tranen wilde geven.

De hof van Eden

God zei: "Ik plaats u in een reservaat,
daar bent u altijd veilig en geborgen
en leeft u alle dagen vrij van zorgen,
een paradijs dat niets te wensen laat.

Daar leeft u in een golf van overdaad,
de nacht, de dag, de avond en de morgen.
Wat Ik verbied zit in de boom verborgen:
de boom van het besef van goed en kwaad.

Ik lag vaak in mijn tuinstoel toe te kijken
hoe zich mijn vogels hielden achter draad,
of ze met broed en jongen zouden prijken.

De kooi was ruim en zorg en voer op maat,
maar al mijn vogels waren weldra lijken:
ze stierven aan mijn zucht naar overdaad.

De boom des levens

In deze hof heb Ik een boom geplant,
opdat u eens de eeuwigheid zult erven,
als godenzonen vrij zult zijn van sterven,
want in uw beeld herkende Ik Mijn hand.

Ik schenk aan u dit zorgeloze land
om zo elkanders aanzien te verwerven.
Uw naam zal Ik in Mijn geheugen kerven,
de Boom des Levens zij uw onderpand.

Mijn levensboom stond in het vrije veld,
een oude wilg van lieverlee vol gaten.
Hij was bij lange na niet uitgeteld

en ieder voorjaar zong hij zijn cantate.
Waar hij eens stond ligt nu de vuilnisbelt
waar vreemde lieden loof en afval laten.

De slang

De slang begeeft zich sluw op Eva's pad
om haar tot de verboden vrucht te brengen:
"U kunt uw tijd tot eeuwig toe verlengen",
zo zei de slang die zich Gods stem aanmat.

Toen Eva van de vrucht gegeten had,
pogde ze Adam in de zaak te mengen.
Ze wist hem er geslepen toe te brengen
dat hij van de verboden vruchten at.

Ik heb de aardbei vaak als vrucht gegeten,
hoewel het naar het boek een groente is.
Zo zou ik in mijn onschuld schuldig heten:

ik zweer bij vreemde vruchten aan de dis,
ik wil er graag in overvloed van eten,
maar aan de pit proef ik reeds het gemis.

De straf

"Jij zult gedurig kruipen in het stof".
zo strafte God de kruiperige slang.
Adam en Eva stonden naakt en bang
achter de heg zich af te vragen of

God nog vergeven kon: de fout was grof.
Hij sprak: "Ik straf u met de laagste rang
en zwoegen zult u, heel uw leven lang."
En hij verdreef hen tierend uit de hof.

Ik had al jong een levend schuldbesef,
daar ik geloofde wat er werd gezegd,
want ik had toen nog onvoldoende lef:

een ouderling sprak onverstoorbaar recht
in zwarte toga met een witte bef:
het strengste oordeel mij ooit aangezegd.

Kain

Het kwaad zat hem van jongsaf in het bot,
als Kain werd hij eertijds voortgebracht,
de eerste zoon van een groot nageslacht
dat eens aan Adam was beloofd door God.

Als ware boer voelde hij zich bedot
door tij en ontij en zijn boerse klacht
werd niet gehoord: een ijlte in de nacht
gedragen door een onvoorspelbaar lot.

Ik heb dit volk van zeer dichtbij gekend,
het nijver volk, ontdaan van groot misbaar.
Hoe rustiger de boer zijn werkpaard ment,

hoe meer men groeit tot een voorbeeldig paar,
hoe meer het paard aan vrije teugels went,
hoe meer men groeit in aanzien voor elkaar.

Abel

Als goede herder, hoeder van nature,
was Abel zeer bezorgd voor volk en vee.
Zijn kudde golfde als de weidse zee,
een logge massa moeilijk aan te sturen.

Het jonge vee krijgt nu en dan de kuren.
Om die te stuiten valt niet altijd mee.
Maar toch krijgt hij de kudde weer gedwee
en groet verheugd de nachtelijke vuren.

De laatste herder was een oude man
die dagelijks zijn kudde nog liet weiden.
Hij deed dat steeds met verve en élan:

romantisch beeld uit lang vervlogen tijden.
Als kind al dacht ik daar het mijne van:
wie wil zich straks nog aan een kudde wijden?

Het brandoffer

De rook sloeg als een zwarte roetwalm neer:
Kaïn was kwaad toen hij het offer bracht.
Maar Abels offer werd met licht bevrucht:
de rook steeg wit als wierook naar de Heer.

Dit feit deed Kaïn onvoorstelbaar zeer,
daar God zijn broeder hoger had geacht.
Dezelfde dag misbruikte hij zijn kracht,
trof Abel in het veld en sloeg hem neer.

Bij brandoffers denk ik aan smeulend loof
van aardappels, hoog op een hoop gegoid,
dat diepte gaf aan ons vertrouwd geloof.

Nu met de riek de reën zijn gerooid
loven wij Hem die eens de geur opsnoof
van menig offer dat om aandacht schooit.

De kinderen van Kain

God stuurde Kain uit zijn dierbaar land.
om in den vreemde graan te gaan verbouwen.
Hij viel er in de smaak bij vele vrouwen
die zonder gène dongen naar zijn hand.

Daar hij al van de hoed wist en de rand
zou hem die gunst in geen geval berouwen.
Doordat hij hen als harem kon beschouwen,
deed hij de hoop op nageslacht gestand.

Ik heb al jaren met een vrouw geslapen
en samen zorgden wij voor nageslacht
dat was voorzien van een gedegen wapen

en hoger ogen gooide dan verwacht.
Lag lichtheid alle dagen voor het rapen,
de duisternis kreeg vleugels in de nacht.

De kinderen van Set

God schonk Adam en Eva nog een zoon.
Ze noemden hem verheugd maar kortweg Set.
In hem heeft Gods verbond zich doorgezet
in nageslacht: Adams verdiende loon.

Uitzonderlijk sprak God op hoge toon:
"Ik schenk u een geslacht dat naar de wet
zal voortbestaan, het godsvolk is aan zet:
een zoon dient meer te zijn dan een ikoon."

Mijn werkzaam leven heb ik opgevoed,
alles bijeen zo'n kleine veertig jaar,
zowel van vreemd als van het eigen bloed.

Opvoeden slokt je op met huid en haar.
Nog uren na de diensttijd als het moet,
ben je berekend op het klein gebaar.

2 De Zondvloed

Hebzucht

Het kwaad kwam moordend in de mens gekropen:
vol hebzucht eerde hij bezit en macht
en van Gods wet ontkoppeld en ontkracht
verzuimde hij zijn erfschuld af te kopen.

Reeds was de deugd vol deernis afgedropen
en in de zielen heerste zwart de nacht:
de mensen werden beesten zonder vacht
die loerend rond elkanders tenten slopen.

Als kind al heb ik last op last gedragen,
in het besef dat ik een zondaar was
die neergeknield vergeving had te vragen.

Mijn tere ziel zo zacht als weke was
verschropelde van angst en onbehagen:
een ziekte waar ik niet meer van genas.

Wraakzucht

De mens verwilderde als beest en plant,
en naar de verten ging zijn groot verlangen
om ver weg iets met moordlust aan te vangen,
het godvergeten zwaard reeds in de hand.

De mens raakte tegen zichzelf gekant:
ver weg van God verduisterden zijn gangen
en in een net van kwaad en kruis gevangen,
schreef hij wat losse letters in het zand.

Van wraak heb ik geweten en geleden,
want overal gedijen haat en nijd
onder de mantel van geveinsde vrede.

Omdat ik leef in een ontvoogde tijd,
deed ik maar na wat alle mensen deden
en raakte zo de weg des Heren kwijt.

Los van God

De mensen leefden toen reeds in de waan
dat Gods erbarmen nimmer zou bekoelen
en dat Hij hen zou redden uit de poelen
mochten de sluizen voluit open gaan.

Maar los van God verloedert het bestaan:
de mensheid moet gestaag de teugels voelen
om zich te richten op voorzegde doelen,
te weten waar de zwerftocht heen zal gaan.

Ik heb mijn zonden dikwijls overdacht
en om mij te onttrekken aan Gods straf
in schuld en boete evenwicht gebracht.

Ik trok mijn deugden van mijn zonden af
om te ontkomen aan de diepste nacht.
Al blijf ik zeker van het duister graf.

Noach

Rechtvaardig was hij, een gezegend man
die wet en liefde met elkaar verbond.
Verlegen sprak hij met gerechte mond
en van Gods goedheid was hij in de ban.

Zijn naam was Noach, hij was geen tiran,
maar naar zijn aard bewogen in de grond.
Het was dáárom dat God hem waardig vond
om hem te helpen bij Zijn heilzaam plan.

Wijs mij een man die nog rechtschapen is,
betrouwbaar zacht, niet op zichzelf gericht,
die oog heeft voor het menselijk gemis.

Een man die zeker uitgaat van de plicht,
maar ruimte schept voor de vergiffenis,
een man van God met een humaan gezicht.

De ark

God vroeg aan Noach om een ark te bouwen
die goed bestand was tegen vloed en wind.
Noach ving aan, gehoorzaam als een kind,
met touwen sjarren en met planken sjouwen.

Er kwamen mensen om hem uit te jouwen,
omdat hij volgzaam was en Godsgezind.
Hun schelden heeft hij sprakeloos geïnd:
de spot van mannen en de hoon van vrouwen.

Als kind heb ik vaak bootjes laten drijven
op de rivier die mij met ginds verbond
waar ik de kunst zou voelen aan den lijve.

De boodschap die ik naar den vreemde zond
bleef ik mijn leven lang vol vuur herschrijven:
het metrisch vers waarin ik vreugde vond.

De zondvloed

De wrake Gods ontketent storm en regen
en woeste duivels springen uit de band.
Het hozend water stijgt in stad en land
en niemand houdt dit durend rijzen tegen.

De ark rijst mee als teken van Gods zegen:
zo deed Hij zijn beloften trouw gestand.
En Noach hield de toekomst in de hand
als hoeder van geschoonde aardse wegen.

Toen ik als kind de veldbeek wilde stuiten,
droeg ik gestadig zand en stenen aan,
maar om een stroom volledig af te sluiten,

was 't nodig om verbonden aan te gaan,
de hulp te vragen van dorpse kornuiten
om samen voor het heilig doel te staan.

De regenboog

De aarde was al schoongespoeld en droog;
vanuit de ark zet men weer voet aan wal,
beduusd van het ontelbaar dodental
der wrake Gods nu mens noch dier bewoog.

Verzoenend spande God een regenboog
als de behoeder van het weids heelal
die zijn belofte duurzaam maken zal:
een onweerlegbaar feit hoeft geen betoog.

"Een ultraviolet gezichtsbedrog",
zei men en snel vervlogen waan en tover.
Van binnenuit was ik een kind dat nog

geloven bleef, ondanks de brute rover
die kinderdromen meetrok in zijn zog,
al hield ik er meer dan voldoende over.

Epiloog

Ik heb dit boek beschroomd ter hand genomen,
omdat het heilig bleek, een gift van God.
Omdat die God de kern vormt van ons lot,
verlegt dit boek de grens van onze dromen.

Al snel ben ik tot het besef gekomen
dat heiligheid zich bindt aan het gebod
dat ons behoedt en eens zal voeren tot
de ijle grens die hoger rijkt dan bomen.

Het ochtendlicht zal in het teken staan
van vergaand lezen, diepgaand mediteren,
opdat ik weer de woorden zal verstaan

die mij in ruis en fluistering des Heren
de weg naar wet en waarheid deden gaan,
zodat de kans niet onverhoopt zal keren.

